

LOS FANALETES DE SANT JAUME.

CRÒNICA IL-LERDÈSA.

Noys y noyas que graciosos
 ab encesos fanalets
 en la vella d' aquest dia
 voltau plassas y carrers,
 y á Sant Jaume feu obsequis
 sas capellas recurrent
 entre collas que respiran
 gran gatsara, gran plaher;
 Veniu aquí una estona;
 sentéuvos uns moments:
 dels' fanalets l' usansa
 vull dirvos jo d' hont vé.
 Sabréu perque al Apóstol
 tal festa abuy li fém....
 Veniu, veniu y 'ús contaré una historia
 que à tots ha de agradarvos: escolteu.

Un temps hi hagué del mon en la carrera,
 Temps molt copiós d' iniquitats y danys:
 L' home perdut del vici en la ceguera
 Victima fou de corruptors enganys
 Summit lo mon en vergonyós cinisme,
 Sens fré donat á il-lícitas costums,
 Prompte á rodar se veyá en son abisme,
 Puig que del cel faltábanli las llums.

Dèu sen dolgué. Per dispensarli ajuda
 De Verge nat li concedí á son Fill.
 En gran perill veigé la gent perduda
 Y ell la tragué d' aquell inmens perill.
 Vivint esclau salvá una rassa esclava:
 Vida li obrí morint clavat en Creu.
 Si l' mal esprit al mon encadenaba,
 Llibre l' deixá la sanch del Fill de Dèu.

Al propagar resolta la *bona nova*
De pau y amor que'ls confià Jesús,
Dotse homens sols, mes fets à tota proba,
Deixaren braus al unívers confús.

D' un foch diví per la suprema gracia
Il·luminats sos purs enteniments,
Son códich sant ab zel y ab eficacia
Luego ensenyar lograren à las gents.

Y ho feren tots ab rasgos indelebles,
Del vil tirà sufrint persecucions;
Que de Jesús com verdaders deixebles
Nols' daban por suplicis ni presons.

Mes quel lleó valents en la pelea,
Mes quel anyell humils en son obrar,
La santa Lley del Màrtir de Judea
Féren del mon en tolas parts triunfar.

Un d' ells, cual nom posar aquí complaume,
Rich en fervor y de coratge plé,
Un d' ells, qu' abuy anomenám *Sant Jaume*,
Als espanyols per predicar vingué.

Sa heróica vèu de Catalunya Lleyda
Fou la Ciutat primera en escoltar...
¡Oh! qui ab un tó mes gran quel' de la Eneyda
Triumfo semblant pogués aquí cantar!

Mes succehí per voluntat divina
Que al arribar de nit à la Ciutat,
En son taló Jaume s' clavá una espina
Y en sanch à doll sentí son peu banyat.

Y per seguir sent la ferida obstacle
Del sant varó lo comensat camí,
Propici Dèu permetigué un miracle
Que del treball tragués al peregrí.

Àngels del cel ab llums sens fi baixaren
Que rodejant sol·lícits al romeu
À desclavar la punxa li ajudaren,
Llibre quedant de tot dolor son peu.

Y devant d' ell al proseguir sa via
Anaren tots fins qu' arribá à son lloch,
Féntli una llum mes clara qu' al mitg dia
No es la del sol cuand llansà raigs de foch.

Desde llavors hont tingué lloch aquella
Angelical pasmosa aparició
Lo poble fiel à *Jaume* una Capella
Volgué erigir nombrantlo son patró.
Y en l' altre lloch quel' Sant com à posada
Vingué à buscar en la mateixa nit,
Lleyda li té Capella igual fundada,
Sens cáurer may sa devoció en olvitat.

Y desde llavors també
fou costum tradicional
en lo dia de *Sant Jaume*
fer lo poble festas grans,
y en una Capella y altra
al Apóstol obsequiar,
en memoria de la espina
qu' en son taló s' enclavá.
Y dels àngels à semblansa
que vingueren de lo alt
à ferli llum y à alentarlo
y à restanyarli la sanch,
es ús també que en la vetlla
surtin los noys à voltar,
portant fanalets encesos
y tots de papers pintats.
Y es cosa à fé qu' il·lusiona
véurer en la nit brillar
al través de cent colors
grochs y roijos, verts y blaus,
las hermosas lluminarias
d' aquells hermosos fanals
qu' encenen los noys alegres
sens descuidarsen cap any.
Una vegada tan sols,
aquest sigle al comensar,
cuand de llegions estrangeras
lo poble fou dominat,
un altiu governador
ab capritxosos afanys
volgué esbarranc de Lleyda
costum tan inmemorial.
Mes foren vans sos desitgs,
y sos decrets foren vans,
puig pels' carrers y las plassas
los xichs no poguent anar,

en los balcon y finestras
surtiren ab sos fanals,
com en protesta solemne
per tal estil conservar.
Y al any següent ja tornaren
à córrer per la Ciutat
ab los fanals de colors
com se feu en altres anys,
com ho feu vosaltres ara,
noys y noyas, los qui anau
de l' una al altra Capella
rendint festeijos al Sant.

Y feuho sempre aixis, fills de ma Patria,
Los que esta vetlla ab fanalets sortiu;
Aquest recort no deixeu may ques' perdi,
Puig de recorts un poble també viu.

Ab cinich esclafit algun incrédul
Se burlará tal volta d' aquest ús:
Mes per sempre vosaltres mantenúlo,
Y l' riurer desprecieu d' aquell il-lús.

Y puig vos trasmeteren vostres pares
Tal usansa dels seus com rich llegat,
Als vostres fills vosaltres en son dia
També ensenyeula ab entusiasme grat.

Qu' aixis semblansa d' àngels en la terra
Ja sereu tots per mes complaire' à Dèu
Y al cel pera pujar, d' ella al sortirne,
Alas d' àngels en premi trobareu.